

מראי מקומות- בבא קמא ק"ב

דזהו אפי' אם לקטן לאכילה, וא"כ מה ענין זה להנדון אם סתם עצים להסקה עומדין או לא (וכע"ז הק' **המהרש"א בסוכה** [מ.], אלא להיפוך, הנקט דודאי גם לדעה זו ברש"י מודה ר' יוסי דהיכא דלקטן לאכילה אסור למשרה ולכבוסה, וא"כ גם ר' יוסי יכול לדרוש לכם דומיא דלאכלה, במי שהנאתו ובעורו שוה, יצאו משרה וכבוסה שאין ביעורו והנאתו שוה, וכ' שיש ליישב אבל בדוחק, ואולי משו"ה נקט רש"י שם כפי' האחר). ולכן פ"י כמש"כ **תוס' כאן**, וכמו שפ"י רש"י בסוכה, דנח' ת"ק ור' יוסי אם יש נפק"מ בזה דעצים להסקה הן עומדין. דהיינו, דנח' אם יש דרשה דהנאתן אחר ביעורן בכלל, דלר' יוסי דלא ס"ל לדרשה זו לענין פירות שביעית, א"כ גם לא ס"ל לדרשה זו לענין עצים, וא"כ שפיר חלו דיני שביעית על עצים, אף דעומדין להסקה. **וליישב פרש"י**, כ' **הפני יהושע** דס"ל לרש"י דא"א לומר דפלוגתייהו דר"י ורבנן בלקטן לאכילה, דא"כ מאי איריא משרה וכבוסה, הרי כל הראוי למאכל אדם אסור אף להאכילו לבהמה, ואע"ג דהנאתן וביעורן שוה, וא"כ ודאי לא מיירי בלקטן לאכילה. ולכן צ"ל דכאן מיירי דלקטן להדיא למשרה וכבוסה, ור' יוסי ס"ל דלכם משמע לכל צרכיכם, היינו דהיכא דלקטן מעיקרא לכל צרכיכם, אז זה מותר בכה"ג להשתמש בכל צרכיכם. אבל היכא דלקטן מעיקרא לאכילה, לכ"ע שוב אסור לשנותן לשום תשמיש אחר, דזהו כמאבדן בידים. ומדשני ל' לר' יוסי בין היכא דלקטן לכך או לא לקטן לכך, אלמא דלא ס"ל דסתמן לאכילה, אלא דתלוי בכוננתו בשעת לקיטה.

(ד) **מפני שהוא כמציל מידם- פרש"י בע"ז (ו):** דבמלוה בשטר מסתפי מיני' משום שיש לישראל שטר בידו. וכ' **העבודת עבודה** שם, דמשמע מזה דהא דבמלוה ע"פ נפרעין מהן היינו משום דאינו שמח בפרעונו, דהא בלא"ה אין הישראל יכול לכופו. והק', דא"כ למה סיים הברייתא דמותר משום שהוא כמציל מידם, הרי בלא"ה מותר כיון דליכא

(א) **סתם עצים להסקה הן עומדין- פרש"י**, ולא להאיר, הלכך עצים נינהו. ולכא' משמע מפירושו כמש"כ **הריטב"א בסוכה (מ.)**, דבתר רובא אזלי', ושריא אפי' מיעטי דקיימי למשחן, שלא חילק הכתוב בהם. ומבואר מדבריו, דאף דעצים אלו עומדין להאיר, מ"מ כיון שרוב עצים להסקה הן עומדים, לא חילק הכתוב בהם, ומותרין להשתמש בהם אף להאיר. אולם ע' **בתוס' כאן דכ' דכוונת הגמ' לומר דאף עצים דמשחן עומדין להסקה**, וכ' שאין לומר דבטלין לגבי שאר עצים, והוכיח כן מהא דסוכה שם, דמחלקין בין לולב לשאר עצים, אלמא דלא אמרי' דבטל לגבי שאר עצים, אלא אמרי' דגם עצי משחן עומדים להסקה.

(ב) **אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה- פרש"י** משום דהוי סחורה. והק' **רעק"א**, הא גם לביתו, דלא נקרא סחורה, אסור, דהא בעינן דהנאתו בשעת ביעורו, והניח בצ"ע. וכן הק' **הכפות תמרים** (סוכה מ. ד"ה אין), וכ' דלכא' גם בביתו אסור משום דלאכלו ולא להפסד. וכ' דאפשר דס"ל לרש"י דאי"ז נחשב להפסד כיון דסכ"ס יש כאן הנאה, וטעם האיסור אינו אלא משום דדמי לסחורה, דכיון דבשעה שמטיל היין למשרה הוא מפסידו ומבערו, ואחר ג' ימים מרויח שנשרה הפשתן ביין, הו"ל כסחורה דמפסיד עתה כדי להרויח אח"כ.

(ג) **יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן- פרש"י**, ונח' לענין אם אמרי' דסתם עצים להסקה הן עומדין. דהיינו, דנח' אם אמרי' בדיני שביעית דאזלי' בתר הסתם או לא. ואינה מח' בסתם עצים דוקא, דעיקר מחלקותם הוא לענין אם אמרי' דסתם פירות לאכילה נינהו, וחיילא עליהו קדושת שביעית אפי' אם לקטן למשרה ולכבוסה, או דלמא אמרי' דכיון דלקטן למשרה ולכבוסה, לא חל עלייהו דין שביעית בכלל. **ותמה התוס' רי"ד על פרש"י**, הרי מבואר בסוגיין דר' יוסי מתיר פירות שביעית למשרה ולכבוסה לגמרי, משום דכתיב לכם, ומשמע

שינוי קונה לכאן, הרי התם משנה גוף הצמר, ושייך לומר דקני' לי' בשינוי מעשה. אבל הכא לא שייך לומר כן, דלא עשה שום שינוי מעשה. ותי' דבאמת גם שם לא שייך לומר דקני' לי' בשינוי מעשה, שהרי אינו מכוון לקנותו כלל (ע' מה שכתבנו שם בענין זה), אלא הביאור הוא דמ"ד דקנה בשינוי היינו משום דמשנה על דעת בעה"ב, ולכן נקרא גזלן ועי"ז יכול לקנותו בשינוי. וא"כ, י"ל דכאן ג"כ, כיון דמעביר על דעת בעה"ב, הרי נקרא גזלן הוא, ולכן שפיר יכול לקנותו.

וכי מי הודיעו לבעל חטיין שיקנה חטיין לבעל מעות- יש לע', אם צריך המקנה לדעת מי הוא הקונה למעשה כדי להקנות לו, א"כ מ"ש חטיין מחטיין דאמרי' דשליחותי קעביד, הא גם בחטיין ושעורין הרי הוא עושה הקנין בשבילו בתור זכי', ומה בין זכי' לשליחות בענין זה, ואם לא מהני היכא דזוכה בשבילו, למה מהני בתורת שליחות. וע' בחי' ר' שמעון (ב"מ י"ז) שהעיר בזה, וביאר דס"ל לבני מערבא שאין כוונת המקנה מיוחדת לגוף האדם שעומד נגד עיניו, אלא להסבה שהוא צריך אליו להקנות, דהיינו שדעתו להקנות למי שהקנה לו הכסף, ומשו"ה, בשליחות ממש, דהיינו בחטים וחטים, דחשוב מדינא כאילו המשלח הקנה לו הכסף, ממילא מהני כוונתו ומחשבתו למשלח, שהרי הוא הקנה לו הכסף, אבל בחטים ושעורים, שאין כאן שליחות, ורק מדין זכי' יכול השליח להקנות לו הכסף ונמה שיכול להקנות הכסף ע"י זכי', לכאור' יהי' משמע דלא כדברי הקצות (רמ"ג, ח) דלא אמרי' זכין מאדם וכו', וצ"ע], ועל הכסף הרי הוא בעצמו המקנה ולא המשלח, לכן ס"ל לבני מערבא דלא מהני, כיון דהמקנה הקנה רק למי שהקנה לו הכסף. וע"ע בברכתך שמואל בקידושין (ט"ו, ד') שביאר באו"א, ע"י מה שייסד שם לחלק בין שליחות לזכי', דבשליחות הרי הוא כהמשלח ממש, וא"כ כשמכוין ליתן להשליח, הרי הוא ממש כאילו מכוין ליתן להמשלח, אבל בזכי' לא מהני באופן זה, ואז צריך להמקנה לכיון להקנות להקונה ממש, ולא למי שמזכה בשבילו.

שמחה ע"ז. ותי' דכיון דאם אזיל ומודה איסור תורה הוא, וכמש"כ רש"י שם (ו.) דעובר על לא ישמע על פיך, א"כ מה מועיל הא דהוי כמציל מידם, הרי איך מתיר זה איסור תורה, והרי לא התירו מקח וממכר אף במקום הפסד מרובה, דהא יש בזה חשש איסור תורה. וע"ז בא רש"י לפרש דבאמת אין כאן איסור תורה במלוה על פה, שהרי אינו שמח כ"כ, ומ"מ ראוי לגזור עליו משום לפורעו, ע"ז פי' הברייתא דהתירו זה כדי להציל מידם.

(ה) אלא הלכה כר"י ל"ל, מחלוקת ואח"כ סתם היא- העיר הפני יהושע, הא לכאור' אפי' בלא"ה, הרי קיי"ל דר"מ ור"י הלכה כר' יהודה, וא"כ למה צריך לומר דהלכה כר"י, אפי' אם לא הי' מח' ואח"כ סתם. ותי' דרב לא ס"ל לכלל זה דר"מ ור"י הלי' כר"י, ולכן נקט כלל דשוה לכל.

(ו) כולה נזיקין חדא מסכתא היא- ע' במהר"ץ חיות שהביא מהיד מלאכי שהביא מח' בזה, ר' שרירא גאון ור"י הלוי ס"ל דדוקא הג' בבות כחדא מסכתא הם, אבל לא שאר סדר נזיקין. אבל מהריטב"א הביא דבאמת כל סדר נזיקין חדא מסכתא היא, וכ' שכ"כ התויו"ט בריש ב"ק בדעת הרמב"ם.

(ז) משום דקתני לה גבי הילכתא פסיקתא- הק' הקובץ שעורים (קנג), "וצ"ע, דהא אפי' מפורש במשנה שהלכה כפלוגי לא מהני משום דאין למדין הלכה ממשנה (גדה ז'), ומאי עדיפותא הא דתני לה גבי הילכתא פסיקתא יותר ממה ששנה בפירוש הלכה כדבריו."

(ח) ל"ק הא ר"מ והא ר"י- ע' ברשב"א דכ' דלמדין מסוגיין דאם השליח מכוין בפירוש לגזול המעות, דאז ודאי אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו, ובזה אין חילוק בין ר"י ור"מ. אולם כ' דזהו דוקא היכא שיש עדים שמכוין לגזולה, אבל סתמא אינו נאמן דזה הי' כוונתו לגזולה.

(ט) הא ר"מ דאמר שינוי קונה, והא ר"י דאמר שינוי אינו קונה- הק' הפני יהושע, מה ענין

דהא עכ"פ צריך להיות מעות של המשלח, אבל אם מעות השליח הם, הרי אין אדם זוכה בשלו לאחר. ותי' דכיון שאמר הלוקח לעדים לכתוב שטר לריש גלותא, א"כ העדים במקום הריש גלותא עומדים, וסיים בצ"ע. וע' בקצות (שם, ד') שביאר שהבין הש"ך דמה דאי' בגמ' מכלל דמקני קניא לי', אריש גלותא קאי, ולכן הי' ק' לי' דהא הריש גלותא לא נתן שום מעות [ולכאור' ק' לפרש כן, דא"כ למה אין המוכר יודע דקנאו בשביל הריש גלותא, הרי כל התועלת של אמירתו דשל ריש גלותא הי' הי' כדי להטיל אימה על המוכר, וצ"ע]. אולם ביאר הקצות דאי"ז כוונת הגמ', אלא הכוונה הוא דבאמת הלוקח קנאו. ומה דאי' דאין כופין אותו למכור, היינו דאין כופין לריש גלותא לכתוב שטר ראי', מכלל דבעצם נקנה להלוקח. וע"ז אמר הגמ' דזהו דלא כבני מערבא, דכיון דלא כיוון המוכר להקנותו להלוקח, אלא לריש גלותא, א"כ איך חל לו.

(א) וכי מי הודיעו לבעל חיטין וכו' - כ' הרא"ש (י"ח) דליתא לבני מערבא משום דאע"ג דשני השליח, מ"מ אין מתכוין לקנות לעצמו, ודעתו לזכות לצורך בעל המעות, ואע"פ שבעל החטים מזכה לשליח, מ"מ הרי ידו כיד בעל המעות שהוא מתכוין לזכות, ולא בעינן שידע בעל החטין שהוא זוכה לבעל המעות. אולם ע' בתוס' ר' פרץ דביאר דמה דלא ס"ל כבני מערבא, היינו משום דבאמת כוונת המוכר להקנות לבעל המעות, ולא לשליח שנתן לו המעות, דאע"ג דאינו יודע שהוא שליח, הרי סתמא דעתו להקנות לבעל המעות.

(ב) כל המקדיש נכסיו, נעשה כמי שהקנה כסות אשתו ובניו מעיקרא - כ' הרשב"א דלכאור' אין הכוונה משום דלב ב"ד מתנה עליהן (ע"ש לראייתו), אלא הביאור הוא דאנן סהדי דדעתיה לאקנויי כלים שלקח להן, ואע"פ שלא אמר כן בפירוש. אלא דאכתי ק', דהא עדיין לא הקנה להם בשעת קנייה דלימא שליחותייהו קא עביד, ורק אחר שקנאן יכולין לומר שהקנה אותן להן. ותי' "וי"ל דכל שדעתו קרובה להן הרבה, גמר בדעתו בהקנאה וזכיי' לקנות, ואפי' להפקיע מידי הקדש דאורייתא". וע"ע בשו"ת רעק"א (ל"ז, ד"ה ונלע"ד) שכ' דכיון דאנן סהדי דגמר ומקני, הו"ל הגמירת דעת שלו מהני לעשות קנין אפי' בלא שום מעשה קנין (וציין למא דאי' בשטמ"ק כאן, ולכאור' כוונתו להרשב"א הנ"ל). וכן עי' בחזון איש (כ"א, ה') דנקט כן בביאור דעת הרשב"א. ועוד כ' הרשב"א באור"א, דאין דעתו של אדם על מה שכבר לקח לצורך אשתו ובניו. וע"ע בענין זה בחזון איש חו"מ, כ"ב, מאבי החזו"א דכ' דהעיקר בקנינים הוא הדעת, ואין צריכין לעולם שיהי' מעשה קנין.

(ג) לימא פליגא דבני מערבא דאמרי וכי מי הודיעו לבעל חיטין - לכאור' הכוונה הוא דקנוי לריש גלותא אע"פ שלא הודיע להמוכר, ולפי בני מערבא הא צריך להודיע לבעל חטין, דהיינו המוכר, ולדעתם לכאור' אין נקנה לריש גלותא בלא דעת המוכר. וע' בש"ך (חו"מ קפ"ג, ב') דהק' דהא לכאור' אפי' מי שחולק על בני מערבא לא ס"ל כן,